

АКАДЕМИЧНОТО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ В АУДИТОРНИ
И ИЗВЪНАУДИТОРНИ ФОРМИ – ИНСТРУМЕНТ ЗА УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ
НА ПРОФЕСИОНАЛНО-ПРАКТИЧЕСКАТА ПОДГОТОВКА
НА СТУДЕНТИТЕ ПЕДАГОЗИ

Петя Конакчиева*

AUDITORIUM AND NON-AUDITORIUM ACADEMIC INTERACTION – A TOOL
FOR IMPROVING THE PROFESSIONAL AND PRACTICAL TRAINING
OF PEDAGOGICAL STUDENTS

Petya Konakchieva

Abstract: *The paper presents academic interaction characteristics in the context of competence-oriented higher pedagogical education. Options are analysed for stimulating subjective activity in communication by implementing innovative models for cooperation between teachers and students. The developing effects of the synergetic functioning of academic subjects in both auditorium and non-auditorium interaction are systematized. Conceptual solutions are substantiated for optimizing the professional and practical training of pedagogical students in the context of modern educational paradigms. Trends are presented and perspectives are specified for achieving sustainable quality of academic interaction by transforming and renewing higher pedagogical education with necessary innovations.*

Keywords: *academic interaction, professional and practical training, positive academic environment, pedagogical facilitation, productive training, innovations in higher pedagogical education*

ВЪВЕДЕНИЕ

В съвременното висше педагогическо образование протичат сложни и динамични процеси на трансформиране. Изправено пред предизвикателства, свързани с всеобщата дигитализация, то търси иновативни модели за гарантиране на качествена интеракция между академичните субекти. Фокус в тях са възможностите за пряк личен контакт между преподавателя и студентите. Той е постижим чрез използване на съвременни форми на обучение, ориентирани към овладяване на значими за бъдещите учители компетентности. Тяхното разработване и апробиране е изведено като приоритет в Стратегията за развитие на висшето образование в Р България за периода 2021 – 2030 г. Концептуалното им моделиране е обвързано с гарантиране на възможности на студентите за включване в самостоятелни творчески дейности, в решаване на практически задачи, в деба-

* **Петя Конакчиева** – доцент, доктор, преподавател в катедра „Предучилищна педагогика“, Педагогически факултет, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, Велико Търново, България, e-mail: petyaunivt@mail.bg

тиране, в разработване на моделни проекти и представяне на информация пред специализирана и неспециализирана аудитория. Реализирането им е възможно чрез вариативно сътрудничество между преподаватели и студенти, основано на зачитане на демократичните и хуманни ценности в европейското образователно пространство.

Иновирането на академичната интеракция е постижимо чрез средствата на позитивната академична среда, които активизират синергичния потенциал на всеки участник в учебния процес. Развитието на човешкия ресурс като ценен капитал предполага осигуряване на шансове за креативно ориентирано проблемно-съзидателно взаимодействие, чийто резултативни са по посока саморазкриване, самоусъвършенстване и самоактуализация. Устойчивостта им като субективно ценни постижения е обвързана с балансиране на учебно-познавателна, практико-изследователска и творческа дейност, която чрез общуването мотивира младите хора към включване в разнообразни форми за усъвършенстване на значими професионални компетенции. Споделеният опит в това проблемно за академичната дидактика изследователско поле е отправна точка за обогатяване на добрите традиции с нови образователно-приложни решения и импулс за тяхното създаване чрез партньорство между преподаватели и студенти в позитивна академична среда.

МЕТОДОЛОГИЯ

Цел – обосноваване на варианти за оптимизиране на професионално-практическата подготовка на студентите педагози чрез образователна интеракция в позитивна академична среда.

Обект – процесът на академично взаимодействие в аудиторни и извънаудиторни форми на обучение.

Задачи:

1. Характеризиране на академичната интеракция в контекста на компетентностно ориентираното висше педагогическо образование.

2. Представяне на интерактивни модели за стимулиране на субектната активност в обучението на бъдещите учители, базирани на сътрудничество между преподаватели и студенти.

3. Обосноваване на идейни решения за оптимизиране на професионално-практическото обучение на студентите педагози в контекста на съвременните образователни парадигми.

4. Извеждане на тенденции и конкретизиране на перспективи за постигане на устойчиво качество на академичното взаимодействие чрез трансформиране и обновяване на висшето педагогическо образование с необходимите иновации.

5. Систематизиране на развиващите ефекти от синергичното функциониране на академичните субекти в аудиторна и извънаудиторна интеракция.

Методи:

Теоретично проучване – прилага се при уточняване на изходни теоретични постановки в контекстуалния дискурс на уточнената изследователска рамка.

Концептуално презентизиране – позволява аналитично представяне на концепцията на иновативната академична традиция „Моите първи педагогически опити“ в контекста на съвременни образователни парадигми.

Анализ на резултати от добри академични практики – използва се за диференциране на развиващи ефекти от академичното взаимодействие в аудиторни и извънаудиторни форми.

Дискурсивна рефлексия – предполага формулиране на теоретически доказателствени съждения и научно обосновани изводи за същностните характеристики на интерактивното взаимодействие в условията на позитивната академична среда, насърчаваща сътрудничество в академичната общност.

Педагогическа екстраполация – осигурява конкретизиране на теоретичното знание и обогатяване на научните идеи за компетентностно ориентирано професионално-практическо обучение на студентите педагози с нови концептуални и образователно-приложни решения.

Педагогическо прогнозиране – насочено е към очертаване на тенденции и перспективи за иновиране на процеса на академично взаимодействие в аудиторни и извънаудиторни форми на обучение.

РЕЗУЛТАТИ

Академичното взаимодействие в аудиторни и извънаудиторни форми на обучение е субект-субектна среща, в която се реализира обмен на материални и духовни ценности в делови и личностен план. Фокус в нея е общуването между партниращи си индивидуалности, чрез което се осъществява целенасочено и интензивно споделяне на знания, опит, идеи и ценности. В контекста на съвременната визия за развитие на висшето образование *„взаимодействието на преподавателя със студентите е винаги сътрудничество при степен на неопределеност... От нас се изисква да предположим различни полета за професионалното израстване на студентите като бъдещи педагози, които се отнасят до провокиране на тяхното мислене и отношение“* (Гюров 2006: 476).

Осигуряването на качество на професионално-практическата подготовка на бъдещите учители, предполага диалогово общуване в системата „преподавател – студент“, което активизира учебно-познавателната, практико-приложната и учебно-изследователската дейност на бъдещите учители. Именно то мотивира младите хора за активно участие в учебния процес, реализиран *„... чрез съчетаването на моделни технологии – комуникативни, субектноориентирани, конструктивно проектирани“* (Гюрова 2012: 96).

Изискванията на потребителите на кадри към подготовката на педагогическите специалисти налагат промяна в управлението на качеството на университетското образование. Тя е обвързана с *„усъвършенстване на механизмите на преподаване и учене, необходимостта от самообучение и саморазвитие на студентите, развиване на изследователски и евристични умения, необходимост от внедряване на нови подходи в образованието на бъдещите педагози, разработване на съвременни университетски образователни технологии за изследователска и евристична дейност“* (Гълъбова 2012а: 157). Това виждане кореспондира със съдържанието на Стратегията за развитие на висшето образование 2021 – 2030, която задава хоризонт, потижим чрез разработване и обосноваване на нови образователно-приложни решения за иновиране на академичното взаимодействие. Наложително е те да са ориентирани *„...към качеството на обучение и резултатите от обучението, представени в три компонента: знания, умения и компетенции“* (Гайдова 2013: 69). Разгледани в полето на висшето педагогическо образование те фокусират вниманието върху необходимостта от трансформиране на академичното взаимодействие. То може да се постигне, ако при конструиране на академичната интеракция се гарантират варианти за пълноценно общуване в условията на динамична система от аудиторни и извънаудиторни форми. За иновативните академични практики това означава *„...развитието на професионалните компетенции да се основава на личния опит, на разрешаването на конфликтни модели в процеса на познанието ..., на социализацията чрез участие в реални ситуации, на постоянна адаптация към действителността в единство с развитието на стремеж към нейната промяна и усъвършенстване, на изграждане на умения за взаимодействие в екип и участие в междуекипно взаимодействие, на усвояване на знания по пътя на овладяване на изследователско поведение и на развитие на самостоятелната изследователска дейност“* (Стоянова 2015: 126).

В съвременния образователен контекст, в който акцент се поставя върху компетентностно ориентираното академично взаимодействие, приоритетно значение придобиват онези моделни образователни технологии, които позовават *„пренасяне на центъра на тежестта върху самостоятелната учебно-познавателна дейност на студента – от съзнателна мотивация чрез решаване на репродуктивни и творчески задачи към обективна самооценка на резултатите от дейността и оперативното им коригиране“* (Кривонос 2012: 155). Тук значими ефекти може да има моделът на педагогическо фасилитиране. Той гарантира субектност в академичното взаимодействие, която извежда студента в активна позиция, насърчава генериране на креативни решения, флексибилност и инициативност при конкретизиране на собствената образователна траектория. Тези комплексни резултативи са особено значими за успешната професионално-практическа подготовка на бъдещите учители, които следва *„...да развият умения самостоятелно да създават своя ефективна методика, присъща на собствения им стил на преподаване, обучение и възпитание; да формират*

осъзнат стремеж към педагогически и методически търсения и създаване на творчески педагогически решения (методически иновации в образованието)“ (Гълъбова 2012б: 11).

Феноменологията на фасилитирането може да се разгледа в контекста на междуличностното общуване, което стимулира продуктивната синергия на участниците в академичната интеракция. Именно чрез неговите механизми преподавателят може деликатно и с такт да насочва студента уверено да следва избраната траектория на индивидуалния познавателен маршрут като подпомага процеса на формулиране на цели, мотивира приемането им и амбицията за реализирането им, ориентира към избор на подходящи средства, подкрепя субектната позиция „Зная как“ в придружено процесуално апробиране на избраното образователно-приложно решение и насърчава рефлексията на постиженията. Фасилитирането в условията на аудиторни и извънаудиторни форми за реализиране на академична интеракция задава вектора на развитие на педагогическата компетентност, „...която е базирана не само на знания, но преди всичко на умения за споделяне на идеи и опит, на отношение към интерактивните технологии“ (Гюров 2017: 15).

Успехът на педагогическото фасилитиране е детерминиран от комплексното използване на интерактивни технологии в подкрепа на творческото развитие на всеки студент, който е приел за субективна ценност предизвикателството да търси и овладява знанието. При проектиране на индивидуалния си познавателен маршрут бъдещият учител се нуждае от ментор, който да му предложи възможности и да очертае варианти за тяхното постигане, стимулирайки прояви на визийност и проективност, насочвани от репери за критично оценяване на възможности за постигане на успех. Именно чрез междуличностното общуване в субект-субектни срещи е възможно осъзнаването на субективната значимост на интелектуалната свобода, която е в основата на иновиранието на академичното взаимодействие. За да бъде осъществено то, са необходими целенасочени усилия за преодоляване на „...декларативното знание чрез практическа компетентност и управленска стратегия като развиване на образователни ценности у бъдещите учители“ (Гюров 2007: 26). Ценностно ориентираното академично взаимодействие чрез фасилитиране и субект-субектно общуване е условие за извеждане на познавателната дейност до по-висши форми на сътрудничество и коопериране. Те се реализират чрез продуктивно насочено обучение, което стимулира развитието на компетенции посредством трансфериране, трансформиране и създаване. Тези процеси са индикатори за реализиране на интелектуална активност, която променя участието на студентите в учебния процес, насочвайки усилията им към откриване на продуктивни решения, значими за тяхното професионално и личностно саморазвитие. Неговото интензифициране може да се катализира чрез компетентностно реализираната интеракция, която „... е обвързана в настоящия век с иновацията – съдържателна и технологична“ (Гюрова 2017: 30).

ДИСКУСИЯ

Векторът за промяна на съвременното висше педагогическо образование се определя от възможностите за неговото трансформиране и иновирание чрез синергия на участниците в академичното взаимодействие – преподаватели и студенти. Разработването и обосноваването на иновативни практики за реализиране на интерактивно обучение е предизвикателство, произтичащо от изискванията на пазара на труда, наложени от обществото на знанието, устремено към просперитет. Споделянето на постиженията в това перспективно изследователско поле е отправна точка за дискусии в академичната общност, които да очертаят перспективи за нейното бъдеще. Фокус в тях е професионално-практическата подготовка на младите хора, избрали за своя мисия учителската професия. За да бъде гарантирана тя, е необходима развиваща образователно-творческа среда, която може да се постигне чрез гъвкаво менажиране, което „...включва не само управлението, а преди това ясно, конкретно, структурирано планиране, ръководство на дейностите и ресурсите, мониторинг на качеството, императивност и строгост при прилагане на методите, формите, моделите и т.н. по дейностите за реализирането на целите и задачите“ (Дончева 2017: 65).

Успехът на академична интеракция е функция от качеството на творческия диалог между участниците в нея. Неговата многоплановост се определя от разбирането, че *„... висшето образование, освен че е насочено към овладяване на научно-образователна степен и към получаване на сертификат за обучение, е и център на личностни и делови срещи, в които се фокусират импулсите на човеколюбието и отношението към света“* (Гюров 2002: 27). Процесуалната му насоченост му придава отворен характер и елемент на неопределеност, който стимулира проявите на креативност в студентското научно общество. Нейното целенасочено фасилитиране е постижимо чрез използване на съвременни образователно-приложни решения, които осигуряват варианти за *„...репродукция и интерпретация на знанието, осмисляне и разбиране чрез самостоятелна и изследователска дейност“* (Гълъбова 2013: 20). Участвайки в нея, младите хора удовлетворяват потребността си от изследване, апробиране, търсене и откриване на варианти за развитие на своята функционална компетентност, която според Р. Христова *„...се изразява в уменията за индивидуално общуване с всяко дете, позовавайки се на неговите потребности и зачитайки неговата уникалност; в уменията за общуване с всички деца от групата, постигайки единство и сплътеност; в уменията за общуване с родителите, отчитайки техните индивидуални виждания за възпитанието на детето и ориентиране към общи образователни цели; в умение за общуване с колегите, основаващо се на толерантно партньорство“* (Христова 2015: 79).

В условията на позитивната академична среда, която насърчава партниращото сътрудничество с преподавателя, познавателно-изследователската активност на бъдещите учители катализира трансформирането на познати когнитивни схеми и модели. Генерираният опит създава самочувствие на студента, че може да материализира резултатите от ученето в конкретни продукти, които да презентира пред съмишленици в студентското научно общество, което споделя виждането, че *„...знанието е само потенциална сила. Великата цел на образованието – това не са знанията, а действията“* (Гълъбова 2005: 271).

Тези изходни ориентири са в основата на концептуалното моделиране на варианти за реализиране на аудиторни и извънаудиторни форми на академично взаимодействие, в които чрез академичното общуване се овладяват знания, формират се професионално-практически умения и се възпитават отношения и нагласи, които са в основата на успешната реализация на бъдещия учител. Акцентът се поставя върху съвместната дейност на преподаватели и студенти, в хода на която се представят идеи и се аргументират гледни точки и позиции като придружено придвижване на младите хора по индивидуална познавателна траектория, водеща до подготвяне и извяване на основополагащи професионално-практически компетенции. Тяхното изпробване в симулативни и реални ситуации е инструмент за насърчаване към саморазвитие и самоусъвършенстване, които са репери на индивидуалния професионален и личностен успех. Мотивирането и фасилитирането като част от функциите на преподавателя са условия за осмисляне на значимостта на субектната активност за просперитета в избраното професионално поле за изява. Те се гарантират чрез общуването, което предпоставя субектни срещи в многоплановия контекст на академичното пространство. Неговото успешно менажиране изисква създаване и обосноваване на модели за академично взаимодействие, базирани на съвременни образователно-приложни решения, които гарантират продуктивност на интеракцията. Пример за такъв модел е студентският конкурс *„Моите първи педагогически опити“*. Аргументите за неговото промотиране като устойчива иновативна практика произтичат от резултативите, генерирани чрез осемте му издания.

Авторството на конкурсната концепция е заслуга на креативността на проф. Дарина Гълъбова. Дълновидността на опитния преподавател, който не ограничава общуването със студентите само до аудиторните форми, провокира целенасочени търсения за разнообразяване на академичната интеракция чрез иновативни образователно-приложни модели, които да подпомогнат професионално-практическото обучение на бъдещите учители, поставяйки акцент върху продуктивността чрез активиране на позицията *„Зная как!“*. Успешното ѝ реализиране провокира към рефлексивно постигнато, което мотивира студентите към активно съучастие в овладяване на значимите за професионалната им реализация компетенции. Чрез стимулите на придружения успех съществено се преустройват характеристиките на академичното взаимодействие, разгле-

дано като делови и личностни срещи на партниращи си субекти, които обменят когнитивен и действено-практически опит, който е обогатен от споделените емоции. Именно те катализират познавателната активност и пораждаат нови мотиви за нейното разгръщане като субективно оценена насоченост към търсене и откриване на значими за индивидуалния стил варианти за трансформиране на познатото педагогическото знание. Постиженията, съпреживявани в студентското научно общество, променят статуса на бъдещия учител и насърчават амбицията му за професионално самоутвърждаване чрез разширяване на персоналния професионален капацитет. Критичната аналитичност, кооперирането, екстраполирането, перспективното проектиране и творчеството са аспекти на еманципираното стимулиране към усъвършенстване на професионалната компетентност.

Устойчивостта на академичния модел „Моите първи педагогически опити“ е обусловена от неговата субективна ценност за участващите в конкурсната програма, които имат възможност да презентират своите постижения пред студентското научно общество, придружени от своите ментори. Подготовката на материалите провокира творческо търсене, насочено към генериране на иновативни образователно-приложни решения, в които се реализира трансформиране и надграждане на наученото в лекционните курсове и семинарните упражнения. Същевременно, водени от амбицията за доказване в професионално-практически план, бъдещите учители търсят варианти за допълнителни делови и личностни срещи с преподаватели, които се ползват с авторитет в студентската общност. Младите хора споделят, че изборът на ментор се определя от компетентността в избраното проблемно поле и уменията на преподавателя да общува, мотивира и да откликва емоционално на съпътстващите създаването на авторска разработка проблеми. Обикновено те са свързани с избор на конкурсна рубрика, на тема, на вариант за споделяне на конкретно методическо решение, на начин на презентиране. Придружават се от неувереност в собствените възможности, която провокира емоционален дискомфорт и несигурност. Преодоляването им е функция на педагогическото фасилитиране, което създава увереност и самочувствие на бъдещия учител, че може да прояви интелектуална свобода и да разработи своята идея съобразно уточнените за предпочитания конкурсен модул изисквания.

Субект-субектното взаимодействие чрез академичното общуване е в основата на отворения характер на форума „Моите първи педагогически опити“ като интерактивен модел за реализиране на извънаудиторна активност на бъдещите учители. То позволява интегриране на нови конкурсни раздели, които отговарят на интересите и очакванията на обучаващите се в педагогическите специалности младежи и същевременно кореспондират с предизвикателствата на съвременната образователна реалност. Сред тях се откроява темата за приобщаващото образование, която провокира студентите да споделят „... творчески идеи за приобщаването на всички деца в система, обхващаща училищата, неформалните програми и образованието у дома“ (Марчева 2016: 47). Тяхното промотиране още от студентската скамейка е начин за изразяване на професионалната и личностна ангажираност на младите хора, които целенасочено се подготвят за мисията да гарантират просперитета на всяка растяща индивидуалност. Тук перспектива за изява имат и бъдещите логопеди, тъй като „логопедичната работа в рамките на приобщаващото образование е съществен елемент за адекватното и целенасочено включване на децата ... в учебния процес и в ежедневието комуникация с връстници и възрастни“ (Попова 2017: 135). В резултат от студентската активност конкурсната програма е допълнена с модул „Логопедична сесия“. Неговата атрактивност бе доказана чрез първите конкурсни разработки на обучаващите се в образователна програма „Предучилищна педагогика и логопедия“ студенти. Тяхната иновативност е индикатор за качество на обучението в аудиторни и извънаудиторни форми, в които младите хора са изведени в активна позиция на академични субекти при овладяването на специализирани научни знания. За да бъдат операционализирани те и да придобият трансверсалност, е необходимо изпробването им в разнообразни учебни ситуации, в които се стимулира продуктивно учене. Именно то е в основата на „... усвояване от учителите на интерактивни обучителни умения и компетентности, както и такива за интегриране на деца със специални образователни потребности и деца в неравностойно социално положение; за работа в мултикултурна среда; за овладяване на педагогически

техники за подкрепа на личностното развитие – както на деца в риск, така и на надарените“ (Петрова 2016, 140).

Генерирането на идеи в хода на субект-субектното академично общуване и тяхното реализиране обединява усилията на преподаватели и студенти и очертава тенденции за обогатяване на съвместната дейност в условията на аудиторни и извънаудиторни форми. В резултат на синергията в академичната общност се постига устойчиво развитие на иновативната моделна практика „Моите първи педагогически опити“. Пример за това е инициативното ориентиране към разработване на авторски образователно-приложни модели в областта на изкуствата, разкриващи или възпроизвеждащи непреходни фолклорни практики, свързани с *„необходимостта от опознаване корените на народния светоглед и богатството на фолклорното ни наследство с оглед осмисляне и разширено отразяване във възпитателния процес на душевността и традиционната чистота на националната общност*“ (Гюлчев 2016: 244). Те също са предизвикателство, което привлича вниманието на бъдещите учители като част от подготовката за успешно реализиране на техните професионални ангажименти за приобщаване на децата към културни традиции и национални ценности при отчитане на разбирането, че многообразието на културите е общоевропейско и световно богатство.

Личностноориентираното академично взаимодействие мотивира младите хора да разширят своето индивидуално поле за професионално-практическа изява. Постигнатият успех им носи удовлетвореност, която дава импулс на увереността им, че притежават необходимите компетенции за създаване на иновативни практики. Подкрепата на преподаватели и на студентската общност насърчава желанието за споделяне на идеи и за откриване на съмишленици за тяхното реализиране. Това сплотява студентското научно общество и генерира енергия за осъществяване на нови проекти. Амбицията за доказване на постижения мотивира студентите да инициират варианти за материализиране на техните усилия посредством издаване на електронен сборник. Като продукт на академичното взаимодействие, той е поредното доказателство за иновативна практика, която целенасочено развива продуктивния капацитет на преподаватели и студенти и осигурява *„... устойчиво състояние на разглежданата динамична система „обучаващ – обучаван*“ (Легкоступ 2006: 202).

Развиващите ефекти от синергетичното функциониране на академичните субекти в споделените модели за продуктивно ориентирана интеракция гарантира:

- постигане на устойчива позитивна институционална среда, която стимулира просперитета на индивидуалността чрез компетентностно ориентирана академична интеракция, отчитаща първостепенното значение на педагогическото фасилитиране и субектната активност;
- насърчаване на студентската инициативна насоченост към изпробване на варианти за създаване на авторски моделни технологии, учебни проекти и ресурси;
- стимулиране на обмен на концептуални и приложни идеи и решения за постигане на публичност на значими професионално-практически проблеми, които консолидират усилията на педагогическата общност в опитите ѝ за създаване на образователни иновации;
- осигуряване на динамичен комплекс от форми за реализиране на индивидуалния потенциал на бъдещите учители в условията на аудиторна и извънаудиторна активност;
- разширяване на капацитета за професионално развитие чрез рефлексирание на постижения в студентското научно общество, което споделя ценността на диалоговото общуване при реализиране на индивидуалната познавателна траектория на всеки участник;
- систематизиране на ориентири за професионално самоопределяне като отправна точка за усъвършенстване на професионално-практическите компетенции и доказване на амбиции за устойчивото им развитие;
- модериране на нагласи за свободно изявяване на професионалната идентичност на бъдещия учител, който притежава необходимите делови и личностни качества за успешна реализация като субект на педагогическото взаимодействие.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Иновативните академични практики се създават и утвърждават от творчески работещи всеотдайни преподаватели, които със своя професионализъм и лидерски качества трансформират академичната интеракция и я правят желана от студентите делова и личностна среща. Съзидателната енергия на проф. д-р Даринка Гълъбова е в основата на не един перспективен проект, който във времето придобива устойчивостта на добра практика за иновиране на академичното взаимодействие. Когато той е признат от адресатите като необходим и значим за тяхното професионално и личностно развитие, тогава той получава заслужен статут на субективно ценен инструмент за академичен просперитет. Като такъв във времето се утвърди студентският конкурс „Моите първи педагогически опити“. Неговото позитивно академично пространство е среда за делово и личностно общуване на преподаватели и студенти, в което чрез споделяне на постижения се насърчава амбицията за развитие и доказване на възможности за професионално самоопределяне и самоутвърждаване на бъдещите учители.

Администрирането на този перспективен проект, създаден от проф. Даринка Гълъбова и приет като предизвикателство от проф. Радка Гайдова, е заслуга на преподавателите от катедра „Предучилищна педагогика“, които с удоволствие придружават по пътя към успеха студентите, избрали да се обучават в бакалавърските програми „Предучилищна и начална училищна педагогика“, „Предучилищна педагогика и логопедия“, „Предучилищна педагогика и чужд език“. Тяхната амбиция за популяризиране на постиженията им и за доказване в избраното професионално поле провокира издаването на студентски сборник за иновативни идеи и практики „Моите първи педагогически опити. Образователни технологии. Модели. Учебни проекти. Ресурси.“ Съставянето му е реализирано от редакционна колегия в състав: доц. д-р Петя Караиванова, гл. ас. д-р Деляна Чуховска, гл. ас. д-р Красимира Петрова, ас. д-р Десислава Попова, ас. д-р Галина Николова и ас. Йоанна Цанева. Негови рецензенти са авторитетни членове на академичния екип на катедра „Предучилищна педагогика“ – проф. дн Пламен Легкоступ и доц. д-р Рени Христова-Коцева. Сборникът е резултат от продуктивно ориентираното взаимодействие между преподаватели и студенти и е поредното доказателство за синергия между субектите на академичната интеракция, която е в основата на иновирането на висшето педагогическо образование.

Представените модели за стимулиране на субектната активност в обучението на бъдещите учители променят параметрите на функциониране на осъзналата своята професионална мисия индивидуалност, която защитава амбициите си за професионално развитие и самоутвърждаване. Те са част от позитивната академична среда, чиято устойчивост предполага институционалния и личностен просперитет като стратегически ориентири за качество на образованието през XXI в. Затова споделянето им е повод за професионално самочувствие и възможност за промотиране на иновативни практики, които да бъдат в основата на нови успешни проекти.

ЛИТЕРАТУРА

Гайдова, Р. (2015). Професионална компетентност у студентите-педагози. *Юбилейна международна научна конференция „50 години Великотърновски университет“*. Сборник доклади. Велико Търново: Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“, 68–77. // **Gaydova, R. (2015).** Profesionalna kompetentnost u studentite-pedagozi. *Yubileynna mezhdunarodna nauchna konferentsia „50 godini Velikotarnovski universitet“*. *Sbornik dokladi*. Veliko Tarnovo: Universitetsko izdatelstvo „Sv. sv. Kiril i Metodiy“, 68–77.

Гълъбова, Д. и др. (2013). *Синергетични модели на образователни технологии във висшето педагогическо образование*. Велико Търново: Слово. // **Galabova, D. i dr. (2013).** *Sinergetichni modeli na obrazovatelni tehnologii vav vissheto pedagogicheskoto obrazovanie*. Veliko Tarnovo: Slovo.

Гълъбова, Д. (2012a). Учебно-изследователските задачи като модел на творческата дейност на бъдещите учители. *Юбилейна международна университетска конференция „130 години предучилищно образование в България“*. Сборник доклади. Велико Търново, 18 – 19 май, 2012, Велико Търново: Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“, 157–161. // **Galabova, D. (2012a).** *Uchebno-izsledovatelските zadachi kato model na tvorcheskata deynost na badeshtite uchiteli*. *Yubileynna mezhdunarodna universitetska konferentsia*

„130 godini preduchilishno obrazovanie v Bulgaria“. *Sbornik dokladi*. Veliko Tarnovo, 18 – 19 may, 2012, Veliko Tarnovo: Universitetsko izdatelstvo „Sv. sv. Kiril i Metodiy“, 157–161.

Гълъбова, Д. (2012б). *Педагогическа синергетика*. Велико Търново: Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“, 211 с. // **Galabova, D. (2012b).** *Pedagogicheska sinergetika*. Veliko Tarnovo: Universitetsko izdatelstvo „Sv. sv. Kiril i Metodiy“, 211 s.

Гълъбова, Д. (2005). Теоретико-практическа подготовка по математика на студентите от Педагогическия факултет. *Научна конференция по повод 40 години Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“*. Педагогика и методика. *Сборник доклади*. Велико Търново: Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“, 271–285. // **Galabova, D. (2005).** Teoretiko-prakticheska podgotovka po matematika na studentite ot Pedagogicheskia fakultet. *Nauchna konferentsia po povod 40 godini Velikotarnovski universitet „Sv. sv. Kiril i Metodiy“*. *Pedagogika i metodika. Sbornik dokladi*. Veliko Tarnovo: Universitetsko izdatelstvo „Sv. sv. Kiril i Metodiy“, 271–285.

Гюлчев, Н. (2016). Обредът и произведенията на традиционното приложно изкуство при формиране на личността на детето от предучилищна възраст. *Педагогически алманах*, XXIV, 2, 230–251. // **Gyulchev, N. (2016).** Obredat i proizvedeniyata na traditsionnoto prilozhno izkustvo pri formirane na lichnostta na deteto ot preduchilishna vazrast. *Pedagogicheski almanah*, XXIV, 2, 230–251.

Гюров, Д. (2017). Академичната подготовка на учителите в образователната политика. *Международна научна конференция „Нови концепции и перспективи за развитие на предучилищното възпитание след 2015 г.“*. *Сборник доклади*. Велико Търново, 12–14 юни 2017. Велико Търново: Ай анд Би, 5–23. // **Gyurov, D. (2017).** Akademichnata podgotovka na uchitelite v obrazovatelната politika. *Mezhdunarodna nauchna konferentsia „Novi kontseptsii i perspektivi za razvitie na preduchilishnoto vazpitanie sled 2015 g.“*. *Sbornik dokladi*. Veliko Tarnovo, 12 – 14 yuni 2017. Veliko Tarnovo: Ay and Bi, 5–23.

Гюров, Д. (2007). Университетското образование на педагози в условията на единната социално-педагогическа система „детска градина – начално училище“. *Юбилейна научна конференция „20 години Педагогически факултет“*. *Сборник доклади* „Образованието в глобализиращия се свят“, част първа. Велико Търново, 15 – 17 октомври. Велико Търново: Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“, 25 – 28. // **Gyurov, D. (2007).** Universitetskoto obrazovanie na pedagozi v usloviyata na edinnata sotsialno-pedagogicheska sistema „detska gradina – nachalno uchilishte“. *Yubileyna nauchna konferentsia „20 godini Pedagogicheski fakultet“*. *Sbornik dokladi „Obrazovaniето v globalizirashitia se svyat“, chast parva*. Veliko Tarnovo, 15 – 17 oktombri. Veliko Tarnovo: Universitetsko izdatelstvo „Sv. sv. Kiril i Metodiy“, 25–28.

Гюров, Д. (2006). *Педагогическото взаимодействие*. *Иновационен модел за изграждане на единна социално-педагогическа система „Детска градина – училище“*. София: УИ „Св. Кл. Охридски“. // **Gyurov, D. (2006).** *Pedagogicheskoto vzaimodeystvie*. *Inovatsionen model za izg-razhdane na edinna sotsialno-pedagogicheska sistema „Detska gradina – uchilishte“*. Sofia: UI „Sv. Kl. Ohridski“.

Гюров, Д. (2002). Европейското интегрирано образователно пространство и единната система за подготовка на педагози за начална и предучилищна възраст. *Предучилищно възпитание*, кн. 10, 22 – 27. // **Gyurov, D. (2002).** Evropeyskoto integrirano obrazovatelno prostranstvo i edinnata sistema za podgotovka na pedagozi za nachalna i preduchilishna vazrast. *Preduchilishno vazpitanie*, kn. 10, 22–27.

Гюрова, В. (2017). Академичната ефикасност и ефективност на интеракцията в партньорство с детските градини. *Международна научна конференция „Нови концепции и перспективи за развитие на предучилищното възпитание след 2015 г.“* *Сборник доклади*. Велико Търново, 12 – 14 юни 2017. Велико Търново: Ай анд Би, 24–34. // **Gyurova, V. (2017).** Akademichnata efikasnost i efektivnost na interaktsiyata v partnyorstvo s detskite gradini. *Mezhdunarodna nauchna konferentsia „Novi kontseptsii i perspektivi za razvitie na preduchilishnoto vazpitanie sled 2015 g.“* *Sbornik dokladi*. Veliko Tarnovo, 12 – 14 yuni 2017. Veliko Tarnovo: Ay and Bi, 24 – 34.

Гюрова, В. (2012). Европейски приоритети и качество на образователната институция. *Юбилейна международна университетска конференция „130 години предучилищно образование в България“*. *Сборник доклади*. Велико Търново, 18–19 май, 2013. Велико Търново: Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“, 95–99. // **Gyurova, V. (2012).** Evropeyski prioriteti i kachestvo na obrazovatelната institutsia. *Yubileyna mezhdunarodna universitetska konferentsia „130 godini preduchilishno obrazovanie v Bulgaria“*. *Sbornik dokladi*. Veliko Tarnovo, 18–19 may, 2013. Veliko Tarnovo: Universitetsko izdatelstvo „Sv. sv. Kiril i Metodiy“, 95–99.

Дончева, Ю. (2017). Моделиране на развиваща образователно-творческа среда за деца със специални образователни потребности. В: *Проектиране и реализиране на развиващи комплекси от творчески задачи за повишаване креативността на учащите*. Русе: PRIMAX, 64–71. // **Doncheva, Yu. (2017).** Modelirane

na razvivashta obrazovatelno-tvorcheska sreda za detsa sas spetsialni obrazovatelni potrebnosti. V: *Proektirane i realizirane na razvivashiti kompleksi ot tvorcheski zadachi za povishavane kreativnostta na uchashtite*. Ruse: PRIMAX, 64–71.

Кривонос, О. (2012). Професионално-творческите умения учителя и пъти их формирования. *Юбилейна международна университетска конференция „130 години предучилищно образование в България“*. Сборник доклади. Велико Търново, 18 – 19 май, 2013. Велико Търново: Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“, 152 – 156. // **Krivosnos, O. (2012).** Profesionalno-tvorcheskie umenia uchitelya i puti ih formirovaniya. *Yubileynna mezhdunarodna universitetska konferentsia „130 godini preduchilishtno obrazovanie v Bulgaria“*. Sbornik dokladi. Veliko Tarnovo, 18 – 19 may, 2013. Veliko Tarnovo: Universitetsko izdatelstvo „Sv. sv. Kiril i Metodiy“, 152 – 156.

Легкоступ, Пл. (2006). *Изкуство, творчество, интелектуално възпитание*. Велико Търново: Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“. // **Legkostup, Pl. (2006).** *Izkustvo, tvorchestvo, intelektualno vazpitanie*. Veliko Tarnovo: Universitetsko izdatelstvo „Sv. sv. Kiril i Metodiy“.

Марчева, П. (2016). Концепцията на приобщаващото образование. *Педагогически алманах*, XXIV, 1, 41 – 49. // **Marcheva, P. (2016).** Kontseptsiyata na priobshavashtoto obrazovanie. *Pedagogicheski almanah*, XXIV, 1, 41–49.

Петрова, К. (2016). Компетентности на предучилищния педагог. *Международна научна конференция „Педагогическото образование – традиции и съвременност“*. Сборник доклади. Съставител доц. д-р Рени Христова-Коцева. Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“, Педагогически факултет. Велико Търново: Ай анд Би, 137 – 141. // **Petrova, K. (2016).** Kompetentnosti na preduchilishtnia pedagog. *Mezhdunarodna nauchna konferentsia „Pedagogicheskoto obrazovanie – traditsii i savremennost“*. Sbornik dokladi. Sastavitel dots. d-r Reni Hristova-Kotseva. Velikotarnovski universitet „Sv. sv. Kiril i Metodiy“, Pedagogicheski fakultet. Veliko Tarnovo: Ay and Bi, 137–141.

Попова, Д. (2017). Размяната на роли като техника в процеса на логопедичната работа. *Международна научна конференция „Нови концепции и перспективи за развитие на предучилищното възпитание след 2015 г.; Десета научно-практическа конференция „Водим бъдещето за ръка“*. Сборник доклади, Велико Търново, 12–14 юни 2017, CD. Велико Търново: Ай анд Би, 135 – 144. // **Popova, D. (2017).** Razmyanata na roli kato tehnik v protsesa na logopedichnata rabota. *Mezhdunarodna nauchna konferentsia „Novi kontseptsii i perspektivi za razvitie na preduchilishtnoto vazpitanie sled 2015 g.; Deseta nauchno-prakticheska konferentsia „Vodim badeshteto za raka“*. Sbornik dokladi, Veliko Tarnovo, 12–14 yuni 2017, CD. Veliko Tarnovo: Ay and Bi, 135 – 144.

Стоянова, М. (2015). Съдържателни тематични области на образование чрез противоречия в детството през погледа на педагога. *Юбилейна международна научна конференция „50 години Великотърновски университет“*. Сборник доклади. Велико Търново: Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“, 126 – 129. // **Stoyanova, M. (2015).** Sadarzhatelni tematicni oblasti na obrazovanie chrez protivorechia v detstvoto prez pogleda na pedagoga. *Yubileynna mezhdunarodna nauchna konferentsia „50 godini Velikotarnovski universitet“*. Sbornik dokladi. Veliko Tarnovo: Universitetsko izdatelstvo „Sv. sv. Kiril i Metodiy“, 126 – 129.

Стратегия за развитие на висшето образование в Република България за периода 2021 – 2030 г., ДВ, бр. 2, 08.01.2021. // **Strategia za razvitie na vissheto obrazovanie v Republika Bulgaria za perioda 2021 – 2030 g., DV, br. 2, 08.01.2021.**

Христова, Р. (2015). Формиране на умения за педагогическо взаимодействие при бъдещите предучилищни педагози. *Юбилейна международна научна конференция „50 години Великотърновски университет“*. Сборник доклади. Велико Търново: Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“, 78 – 82. // **Hristova, R. (2015).** Formirane na umenia za pedagogicheskoto vzaimodeystvie pri badeshtite preduchilishtni pedagogi. *Yubileynna mezhdunarodna nauchna konferentsia „50 godini Velikotarnovski universitet“*. Sbornik dokladi. Veliko Tarnovo: Universitetsko izdatelstvo „Sv. sv. Kiril i Metodiy“, 78–82.